

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 7.12.2016 r.
COM(2016) 940 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

INWESTOWANIE W MŁODZIEŻ EUROPY

INWESTOWANIE W MŁODZIEŻ EUROPY

Obecnie w granicach Unii Europejskiej powstaje 29. państwo. Państwo, w którym żyją ludzie bez pracy. Państwo, w którym młodzi ludzie stali się bezrobotnymi; państwo, w którym widzimy ludzi wykluczonych, odrzuconych, odsuniętych na boczny tor. Chciałbym, żeby to 29. państwo stało się znowu normalnym państwem.

Jean-Claude Juncker,

Przemówienie inauguracyjne wygłoszone podczas sesji plenarnej Parlamentu Europejskiego, 15 lipca 2014 r.

Oprócz przeznaczenia środków na poprawę warunków życia za granicą, musimy też znaleźć środki finansowe, by móc odpowiednio reagować w przypadku kryzysów humanitarnych na naszym terytorium. Ale przede wszystkim powinniśmy inwestować w młodych ludzi. Nie mogę uznać i nigdy nie uznaję za normalne tego, że Europa jest i pozostaje kontynentem bezrobocia młodzieży. Nie mogę też pogodzić się z faktem, że pokolenie urodzonych między rokiem 1980 a 2000, tzw. pokolenie Y, może być pierwszym od 70 lat pokoleniem biedniejszym niż ich rodzice. Oczywiście zaradzenie temu problemowi jest przede wszystkim zadaniem rządów krajowych. Jednak Unia Europejska może wspierać ich wysiłki.

Jean-Claude Juncker,

Orędzie o stanie Unii, 14 września 2016 r.

W projekcie europejskim chodzi o budowanie lepszej przyszłości dla obywateli Europy. Oznacza to również inwestowanie w młodych ludzi, stwarzanie dla nich nowych możliwości i udzielanie im pomocy w wykorzystywaniu tych szans. Chodzi o zapewnienie młodzieży możliwie najlepszego startu życiowego poprzez inwestowanie w wiedzę, umiejętności i doświadczenie młodych ludzi, pomaganie im w znalezieniu pierwszej pracy lub w szkoleniu prowadzącym do jej uzyskania, jak również poprzez sprawienie, by ich głos mógł być słyszalny w Europie. Takie inwestowanie w młodych ludzi tworzy fundament dla sprawiedliwego, otwartego i demokratycznego społeczeństwa, mobilności społecznej i integracji oraz zrównoważonego wzrostu i zatrudnienia.

1. Pilna potrzeba inwestowania w młodzież Europy

W ciągu ostatnich lat sytuacja młodych ludzi pod wieloma względami się poprawiła: bezrobocie młodzieży spadło z rekordowego poziomu 23,9 % w 2013 r. do 18,5 % w 2016 r., a w ciągu tylko zeszłego roku zmniejszyło się o ponad 10 %. Odsetek osób wcześniej kończących naukę spadł z 17 % w 2002 r. do 11 % w 2015 r. Odsetek osób w wieku od 32 do 34 lat z wykształceniem wyższym wzrósł z 23,6 % w 2002 r. do 38,7 % w 2015 r.

Kryzys dotknął jednak boleśnie młodą część społeczeństwa i walka z bezrobociem młodzieży wciąż pozostaje priorytetem. W Unii jest ponad 4 mln młodych bezrobotnych. Młodzi Europejczycy odczuli ciężar kryzysu ekonomicznego, a wielu z nich nadal znajduje się w trudnej sytuacji. Poziom bezrobocia młodzieży w Unii nadal dwukrotnie przewyższa ogólny poziom bezrobocia, a w niektórych państwach członkowskich przekracza 40 %. Liczby te nie dają pełnego obrazu rzeczywistości, gdyż wielu młodych ludzi nie rejestruje się jako osoby bezrobotne i nie poszukuje pracy, co jest spowodowane przez różne czynniki, w tym obowiązki rodzinne lub problemy zdrowotne, lecz również zniechęcenie i brak motywacji do zarejestrowania się jako osoba bezrobotna. W sumie około 6,6 mln młodych

ludzi pozostaje nieobjętych zatrudnieniem, kształceniem ani szkoleniem (NEET), przy czym niektórzy znajdują się w takiej sytuacji od wielu lat.

Innym powodem do niepokoju są: fakt, że wysokiej jakości kształcenie nie jest jeszcze codziennością dla wszystkich uczących się, oraz fakt, że wielu uczniów posiada niskie umiejętności podstawowe. 11 % młodych ludzi zakończyło naukę zbyt wcześnie i bez uzyskania formalnych kwalifikacji. Brak formalnych kwalifikacji zmniejsza ich szanse na znalezienie zatrudnienia. Około 60 % „osób, które wcześniej zakończyły naukę” jest bezrobotnych lub biernych zawodowo. W przypadku młodych ludzi ze środowisk migracyjnych (którzy stanowią coraz większy odsetek młodych ludzi w państwach członkowskich UE¹) średnie prawdopodobieństwo wczesnego zakończenia nauki oraz znalezienia się w kategorii młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się jest większe². Według najnowszych danych PISA odsetek uczniów wykazujących bardzo niskie umiejętności w zakresie nauk ścisłych i czytania stale wzrasta. W dziedzinie nauk ścisłych odsetek uczniów osiągających słabe wyniki wzrósł o cztery punkty procentowe (z 16,6 % w 2012 r. do 20,6 % w 2015 r.), natomiast w przypadku czytania wzrósł on o niemal dwa punkty procentowe (z 17,8 % w 2012 r. do 19,7 % w 2015 r.). Odsetek uczniów osiągających słabe wyniki w matematyce był niezmiennie jeszcze wyższy (22,2 % w 2015 r., co oznacza niewielki wzrost z 22,1 % w 2012 r.). Jest to poważny krok wstecz, który uwypukla pilną potrzebę przeglądu zasad funkcjonowania europejskich systemów kształcenia. Ponad 20 % uczniów ma trudności z rozwiązaniem prostych zadań matematycznych. Z kolei ponad 16 % ma problemy z naukami ścisłymi, a ponad 17 % ma trudności z czytaniem³. Zaledwie jeden młody człowiek na czterech zadeklarował, że nabył umiejętności w zakresie technologii cyfrowej w drodze kształcenia formalnego. W grupie uczniów uzyskujących słabe wyniki występuje nadreprezentacja dzieci będących w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej, co prowadzi do ryzyka przeniesienia ubóstwa i wykluczenia społecznego z pokolenia na pokolenie⁴.

Taka sytuacja powoduje, że wielu młodych ludzi nie patrzy z optymizmem w przyszłość. 57 % młodego pokolenia uważa, że młodzi ludzie są wykluczeni z życia gospodarczego, społecznego i demokratycznego⁵. Jednocześnie są oni chętni do społecznego zaangażowania i udziału w życiu społecznym. Sytuacja i perspektywy młodych ludzi nie są kompatybilne ze społeczną gospodarką rynkową Europy oraz priorytetami Komisji zakładającymi zwiększenie zatrudnienia, wzrost gospodarczy i inwestycje. Przewodniczący Juncker zwrócił uwagę w orędziu o stanie Unii Europejskiej na ryzyko, że pokolenie osób urodzonych między rokiem 1980 a 2000, tzw. pokolenie Y, może być pierwszym od 70 lat pokoleniem biedniejszym niż ich rodzice. Ma to również związek z szerszymi przemianami gospodarczymi i demograficznymi w społeczeństwach europejskich oraz z podziałem bogactw i szans

¹ W 2014 r. młodzi ludzie urodzeni za granicą lub urodzeni w danym państwie, ale mający rodzica pochodzącego z zagranicy, stanowili 20 % unijnych obywateli w wieku 15–29 lat (Eurostat, 2014 r.). W 2015 r. ponad cztery piąte (83 %) osób pierwszy raz ubiegających się o azyl w państwach UE-28 miało mniej niż 35 lat.

² Niemal 25 % obywateli państw trzecich w wieku 18–24 lat wcześniej kończy naukę, podczas gdy odsetek ten utrzymuje się na poziomie ok. 10 % wśród młodych ludzi mieszkających w państwie, którego są obywatelami. Odsetek młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się jest wyższy w przypadku obywateli państw trzecich w wieku 20–34 lat (32,7 %) w porównaniu do obywateli danego państwa (18,0 %). Sytuacja jest szczególnie poważna w przypadku kobiet (43,0 %).

³ W badaniu OECD PISA dokonuje się regularnej oceny umiejętności podstawowych piętnastoletnich uczniów.

⁴ Szczegóły dotyczące związku między słabymi wynikami w nauce a statusem społeczno-ekonomicznym: zob. Monitor Kształcenia i Szkolenia z 2015 r.

⁵ Badanie Eurobarometru „Europejska młodzież w 2016 r.”, zob.:

<http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/20160504PVL00110/European-youth-in-2016>

między pokoleniami, przy czym kryzys z ostatnich lat przyczynił się do nasilenia głębszych tendencji.

To walka, z której Europa musi wyjść zwycięsko. Okres bezrobocia na wczesnym etapie życia wiąże się z trudnościami i może mieć negatywny wpływ na całe życie danej osoby. Wygranie walki z bezrobociem młodzieży oznacza znalezienie dobrej pracy dla większej liczby młodych ludzi. Jest to warunek wstępny dla zabezpieczenia zrównoważonego wzrostu i dobrobytu w Europie. Opanowanie sytuacji młodych ludzi na rynku pracy to również kwestia sprawiedliwości społecznej i wreszcie wiarygodności modelu społeczno-gospodarczego Europy.

Komisja proponuje podjąć nowe starania na rzecz wsparcia młodych ludzi. W następstwie orędzia o stanie Unii Europejskiej przywódcy unijni z 27 państw członkowskich przyjęli plan z Bratysławy, w którym zawarto potrzebę zapewnienia młodym ludziom większych możliwości poprzez dalsze wsparcie ze strony UE dla państw członkowskich w walce z bezrobociem młodzieży oraz poszerzenie programów unijnych poświęconych młodym ludziom. W odpowiedzi niniejszy komunikat przedstawia działania mające na celu skuteczniejsze inwestowanie w młodych ludzi. Celem jest wsparcie ich w wykorzystywaniu szans, pomyślnej integracji społecznej, stawianiu się aktywnymi obywatelami oraz w odnoszeniu sukcesów zawodowych. Inicjatywa ta dotyczy sposobu, w jaki UE i państwa członkowskie mogą zwiększyć swoje starania, aby zaoferować młodym ludziom wsparcie, edukację, szkolenia i możliwości zatrudnienia, na które zasługują. Komunikat wchodzi w skład większego pakietu działań, których celem jest zwiększenie szans dla młodych ludzi. W ramach tego pakietu Komisja powołuje Europejski Korpus Solidarności⁶ oraz wydaje komunikat w sprawie doskonalenia i modernizacji edukacji⁷.

2. Działania UE na rzecz młodych ludzi

Na państwach członkowskich spoczywa podstawowa odpowiedzialność za politykę i środki na rzecz młodych osób. Dotyczy to również wyjaśniania korzyści oraz wsparcia dla działań UE. Na państwach członkowskich spoczywa podstawowa odpowiedzialność za ich politykę dotyczącą zatrudnienia, edukacji, szkoleń i młodzieży, przy czym rola Unii Europejskiej polega na wspieraniu wysiłków państw członkowskich, co czyni ona od wielu lat. Rolę tę wypełnia zwłaszcza obecna Komisja, poprzez silne ukierunkowanie na zatrudnianie młodzieży, w szczególności skoncentrowanie się na wdrażaniu gwarancji dla młodzieży przez przyspieszenie w 2015 r. realizacji inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych oraz, w ciągu ostatnich miesięcy, Nowego europejskiego programu na rzecz umiejętności. Zbyt często dla beneficjentów działań UE nie jest oczywiste, z jakiego źródła otrzymali wsparcie: polityki i działania zainicjowane na poziomie unijnym lub korzystające ze wsparcia finansowego UE często prowadzą do bardzo dobrych rezultatów, jednak ponieważ są one realizowane przez władze krajowe, regionalne lub lokalne, wiele osób nie zdaje sobie sprawy z roli odgrywanej przez UE w przypadku tych środków.

2.1. Walka z bezrobociem młodzieży

Walka z bezrobociem młodzieży pozostaje dla UE głównym priorytetem. Promowanie zatrudnienia to przedmiot wspólnego zainteresowania wszystkich państw członkowskich.

⁶ COM(2016)942 final.

⁷ COM(2016)941 final.

Unia Europejska oferuje wsparcie państwom członkowskim poprzez różnego rodzaju polityki i działania oraz poprzez przeznaczone specjalnie na ten cel środki finansowe.

W ramach **europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej** UE oferuje państwom członkowskim porady i wskazówki⁸ w zakresie polityki promowania reform strukturalnych ułatwiających wprowadzanie młodych ludzi do świata pracy. Do głównych obszarów zainteresowania w ramach europejskiego semestru 2016 r. należały aktywne polityki rynku pracy, wczesne kończenie nauki, kwestia lepszego dostępu grup szczególnie wrażliwych do edukacji oraz szkoleń, dopasowanie edukacji do potrzeb rynku pracy, uczenie się oparte na pracy, staże i ukierunkowane wsparcie dla młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się. Wsparcie finansowe udzielane ze środków europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych zostało dostosowane do niniejszych wytycznych politycznych (zob. ramka).

Przykłady działań podejmowanych przez UE na rzecz młodych ludzi w zakresie zatrudnienia:

- Od stycznia 2014 r. ponad 14 mln młodych ludzi zostało objętych krajowymi programami **gwarancja dla młodzieży**, w sprawie których decyzję podjęto w 2013 r. Od tamtej pory około 9 mln osób zdecydowało się przyjąć ofertę pracy, kontynuowało edukację, staż lub szkolenia. **Inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych**, będąca głównym unijnym źródłem finansowania wspierającym wdrażanie programu gwarancji dla młodzieży, została zainaugurowana w 2013 r. i otrzymała ogólny budżet w wysokości 6,4 mld EUR.

- **Europejski Fundusz Społeczny** od 60 lat inwestuje w umiejętności, edukację oraz szkolenie młodych ludzi. W latach 2007–2013 Europejski Fundusz Społeczny (EFS) udzielił wsparcia ponad 30 mln młodych ludzi. Z kolei na lata 2014–2020 z budżetu EFS zarezerwowano ponad 6 mld EUR na środki wspomagające wprowadzanie młodych ludzi na rynek pracy i 27 mld EUR na prowadzenie działań edukacyjnych i szkoleniowych.

- W tym samym okresie 6,8 mln młodych ludzi będzie mogło skorzystać z nowych lub udoskonalonych placówek edukacyjnych w 15 państwach członkowskich dzięki dofinansowaniu w ramach **Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego**.

- W ramach **Europejskiego Funduszu na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich** 2 mld EUR zostaną przeznaczone w tym samym okresie na usługi doradczo-szkoleniowe, zwiększające umiejętności młodych ludzi oraz ich zdolność do zatrudnienia. Z kolei 7 mld EUR przyznano na wsparcie dla nowo powstałych przedsiębiorstw w obszarach wiejskich, kładąc przy tym duży nacisk na młodych ludzi.

- **Europejski Bank Inwestycyjny**, za pośrednictwem programu „Kwalifikacje i zatrudnienie – inwestycje w młodzież”, wspiera inwestycje w kapitał ludzki (np. szkolenia zawodowe, pożyczki studenckie, programy na rzecz mobilności o wartości 7 mld EUR w latach 2013–2015) oraz zapewnia dostęp do dofinansowania w przypadku zatrudnienia młodych ludzi w MŚP (w latach 2013–2015 beneficjentom z kategorii MŚP przyznano 26 mld EUR)⁹.

⁸ Wytyczne przedstawiane są w formie zaleceń dla poszczególnych państw. Wydawane są one w kontekście koordynacji polityki na poziomie UE w zakresie polityki budżetowej, gospodarczej i zatrudnienia, „europejskiego semestru”.

⁹ <http://www.eib.org/projects/priorities/investing-for-youth/index.htm>

W ciągu ostatnich lat wdrażanie **gwarancji dla młodzieży** przyczyniło się do poprawy sytuacji na poziomie lokalnym. Gwarancja dla młodzieży została zaproponowana przez Komisję i przyjęta w drodze zalecenia Rady¹⁰ przez państwa członkowskie w 2013 r. Celem tego zobowiązania o charakterze politycznym jest zapewnienie, aby wszyscy młodzi ludzie w wieku do 25 lat otrzymali dobrej jakości ofertę zatrudnienia, dalszego kształcenia, praktyk zawodowych lub szkolenia w ciągu czterech miesięcy od uzyskania statusu osoby bezrobotnej lub zakończenia kształcenia formalnego. Oprócz innych kluczowych instrumentów unijnych, takich jak Europejski Fundusz Społeczny, uruchomiono dedykowany unijny instrument finansowy – inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych – w celu wspierania wdrażania gwarancji dla młodzieży w regionach Europy najbardziej dotkniętych problemem bezrobocia młodzieży. Aby przyspieszyć realizację praktycznych działań w ramach inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych na początku 2015 r. Komisja udostępniła z góry 1 mld EUR. Ponadto, we wrześniu 2016 r., także w świetle pierwszych wyników wdrożenia, wystosowała propozycję zwiększenia oraz rozszerzenia puli środków finansowych przeznaczonej na inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych do 2020 r.

Praktyczne przykłady konkretnego oddziaływania wywieranego przez gwarancję dla młodzieży/inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych:

- francuski program *Emplois d'avenir*, rozpoczęty w 2012 r. i częściowo finansowany ze środków inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, ma na celu zapewnianie dotowanych stanowisk pracy nisko wykwalifikowanym młodym osobom mieszkającym na obszarach o niekorzystnej sytuacji. Umowy o pracę są zawierane na okres od jednego roku do trzech lat; można je podpisywać zarówno z organizacjami pozarządowymi, jak i z prywatnymi przedsiębiorstwami. W 2016 r. wsparcia udzielono 150 000 młodych ludzi;
- łotewski projekt *Know and Do*, uruchomiony w 2015 r. i dofinansowywany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, wspierający programy pomocy na szczeblu gminnym. Celem jest identyfikacja, motywacja oraz aktywizacja niezarejestrowanych młodych ludzi w wieku 15–29 lat, aby pomóc im ponownie podjąć kształcenie, pracę lub szkolenia;
- dzięki finansowaniu z Europejskiego Funduszu Społecznego w Chorwacji działa obecnie jedenaście *ośrodków ustawicznego doradztwa zawodowego*. Świadczone są w nich bezpłatne usługi ustawicznego doradztwa zawodowego – zarówno osobiście, jak i przez internet – na rzecz wszystkich obywateli, ze zwróceniem szczególnej uwagi na ludzi młodych.

2.2. Inwestycje w umiejętności, kompetencje oraz integrację na rynku pracy

Umiejętności i kompetencje stanowią kluczową inwestycję. W gospodarce opartej na wiedzy szeroki wachlarz umiejętności i kompetencji jest nieodzowny¹¹. Inwestowanie w nie ułatwia podjęcie aktywności zawodowej, zapobiega bezrobociu wśród młodych ludzi oraz jest czynnikiem podtrzymującym innowację, konkurencyjność i sprawiedliwość społeczną. Systemy edukacyjne muszą przynosić lepsze rezultaty, to znaczy dobre wyniki nauczania wszystkich uczniów, szczególnie tych wywodzących się z grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej. Szczególny nacisk należy położyć na poprawę wyników poprzez zwiększenie efektywności oraz na podwyższenie jakości nauczania. Lepszy proces nauczania jest kluczowym aspektem poprawiającym zarówno jakość, jak i efektywność.

¹⁰ Zalecenie Rady z dnia 22 kwietnia 2013 r. w sprawie ustanowienia gwarancji dla młodzieży (2013/C 120/01).

¹¹ Dotyczy to umiejętności podstawowych (takich jak czytanie czy matematyka), kompetencji kluczowych (takich jak przedsiębiorczość cyfrowa oraz znajomość języków obcych) oraz umiejętności pozapoznawczych (takich jak praca w zespole i umiejętność krytycznego myślenia).

Wysokiej jakości kształcenie zawodowe oraz systemy szkoleniowe ułatwiają wchodzenie młodych ludzi na rynek pracy. Szczególnie w czasach kryzysu odpowiednio opracowane systemy kształcenia i szkolenia zawodowego okazały się jednym z najskuteczniejszych sposobów utrzymania stopy bezrobocia wśród młodzieży na odpowiednim poziomie lub zapobiegania bezrobociu wśród młodych ludzi. Przyczyną tego sukcesu jest fakt, że kształcenie i szkolenie zawodowe, uczenie się oparte na pracy, a zwłaszcza praktyki zawodowe, są szczególnie efektywnymi sposobami zapewnienia umiejętności przydatnych na rynku pracy. W tym celu Komisja wspiera aktywne angażowanie się partnerów społecznych w poprawę jakości ofert edukacji zawodowej i szkoleń oraz przyspiesza rozwój partnerstw między światem edukacji a przedsiębiorstwami. Ponadto, poprzez dostarczanie danych naukowych oraz promowanie wzajemnego uczenia się w oparciu o wspólne priorytety Komisja wspiera państwa członkowskie w doskonaleniu ich systemów kształcenia i szkolenia.

Przykłady działań podejmowanych przez UE w dziedzinie umiejętności, kształcenia i szkolenia:

- W czerwcu 2016 r. Komisja uruchomiła **Nowy europejski program na rzecz umiejętności**¹². Zawiera on pakiet środków mających na celu wyposażenie większej liczby młodych ludzi w lepsze umiejętności, lepsze wykorzystywanie już posiadanych umiejętności oraz zwiększenie podaży umiejętności i popytu na nie.
- Od 2013 r. państwa członkowskie, partnerzy społeczni, przedsiębiorstwa, podmioty świadczące usługi kształcenia i szkolenia zawodowego i inne zainteresowane strony biorą udział w działaniach **europejskiego sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego** w celu zwiększania podaży, jakości, wizerunku oraz mobilności praktyk zawodowych. Ponadto, poprzez **Europejski pakt na rzecz młodzieży**, uruchomiony w 2015 r. we współpracy z czołowymi europejskimi przedsiębiorstwami w celu wspólnego zapewnienia co najmniej 100 000 nowych możliwości wysokiej jakości praktyk zawodowych, szkoleń oraz stanowisk pierwszego szczebla, Komisja podejmuje z przedsiębiorcami wspólne działania by sprawić, że partnerstwo biznesu i szkolnictwa zacznie być uznawane za coś normalnego. Pakt na rzecz młodzieży i sojusz na rzecz przygotowania zawodowego zapewniły do tej pory ponad 500 000 możliwości szkoleń i pracy dla młodych ludzi w formie zobowiązań złożonych przez przedsiębiorstwa i organizacje. Poza działaniami podejmowanymi w celu zwiększenia liczby oraz podwyższenia jakości praktyk zawodowych oraz szkoleń Komisja współpracuje ściśle z państwami członkowskimi, partnerami społecznymi, podmiotami świadczącymi usługi kształcenia i szkolenia zawodowego w celu doskonalenia ich systemów kształcenia i szkolenia zawodowego.
- Pierwszy **europejski tydzień umiejętności zawodowych** (5–9 grudnia 2016 r.) obejmie swoim zakresem ponad 500 000 młodych ludzi, rodziców, specjalistów, pracodawców oraz partnerów społecznych w całej UE w celu zaprezentowania doskonałości i jakości w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego.

2.3. Oferowanie możliwości transgranicznych oraz zwiększanie poziomu uczestnictwa młodzieży

Uczenie się, studiowanie oraz szkolenia w innym państwie dostarczają wyjątkowych doświadczeń oraz otwierają nowe perspektywy. Europejskie gospodarki są ze sobą

¹² COM(2016) 381 wersja ostateczna.

powiązane w wysokim stopniu. Oferowanie młodym ludziom możliwości poszerzania horyzontów sprawia, że młodzież staje się bardziej niezależna i pewna siebie. Jest to sposób na zdobycie nowych umiejętności i wiedzy, zapewniający wyjątkowe doświadczenia, ponieważ dostarcza on wskazówek, które pozwalają radzić sobie z różnorodnością oraz pokazują, jak postępować w innym środowisku.

Program Erasmus+ oferuje wsparcie wielu młodym ludziom, zarówno studentom, jak i uczniom oraz osobom odbywającym praktyki zawodowe, w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, wolontariatu oraz programów wymiany młodzieży. W latach 2014–2020 na program Erasmus+ przeznaczono budżet w łącznej wysokości 14,8 mld EUR. Oczekuje się, że zapewni on wsparcie ponad 4 mln młodych ludzi. Wyniki ostatnich badań podkreślają wymierne oddziaływanie programu, zwłaszcza w odniesieniu do szans zatrudnienia¹³. W przypadku mobilnych studentów ryzyko doświadczenia długotrwałego bezrobocia po ukończeniu nauki jest dwukrotnie niższe niż wśród studentów, którzy nie studiowali lub nie odbyli szkolenia za granicą. Co trzeci student, który odbywa wspierane w ramach programu Erasmus+ szkolenie poza granicami swojego państwa, otrzymuje ofertę pracy w przedsiębiorstwie, w którym odbywa szkolenie. Osoby szkolone w ramach programu Erasmus wykazują się ponadto większym stopniem przedsiębiorczości niż osoby, które nie opuszczały granic swojego państwa: co dziesiąty z nich założył własną działalność gospodarczą, natomiast ponad trzy czwarte z nich planuje to uczynić lub wyobraża sobie taką możliwość. Co więcej, studenci korzystający z programu Erasmus posiadają lepsze umiejętności rozwiązywania problemów, dostosowywania się, charakteryzują się wyższym poziomem tolerancji oraz pewnością siebie niż studenci, którzy nie opuszczali granic swojego państwa. Umiejętności te są wysoko cenione przez pracodawców oraz stanowią kluczowe wartości w kontekście społecznym oraz obywatelskim.

Istotne jest, aby w otwartym i demokratycznym społeczeństwie już od najmłodszych lat ludzie przyjmowali odpowiedzialną i aktywną postawę obywatelską. Taka aktywność obywatelska będzie możliwa, jeśli młodzi ludzie będą mieli możliwość uczestnictwa oraz wyrażania swoich opinii. Zachętą do przyjmowania przez młodzież aktywnych postaw społecznych jest poczucie, że podejmowane przez nią działania mają znaczenie, oraz że młodzi ludzie mają wpływ na istotne dla nich decyzje. We współpracy z państwami członkowskimi oraz z zainteresowanymi stronami Komisja wspiera wdrożenie Europejskiej strategii na rzecz młodzieży¹⁴. Ma ona dwa główne cele: zapewnienie młodym ludziom większych możliwości i równych szans w edukacji i na rynku pracy oraz zachęcanie ich do aktywności społecznej. Kluczową część strategii stanowi jej element konsultacyjny, oparty na uczestnictwie: dzięki „ustrukturyzowanemu dialogowi”, 170 000 młodych ludzi z całej Europy zostało zmobilizowanych do przekazania politykom swoich uwag na temat kwestii politycznych, które mają dla nich znaczenie.

Przykłady działań podejmowanych przez UE w zakresie mobilności i wolontariatu:

¹³ Kwestię zdolności do zatrudnienia poruszono w różnych badaniach, na przykład:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/study/2014/erasmus-impact_en.pdf

https://www.agence-erasmus.fr/docs/2431_observatoire-n2.pdf

https://www.agence-erasmus.fr/docs/20140425_rapport-final_etude-impact-de-web.pdf

¹⁴ Rezolucja Rady z dnia 27 listopada 2009 r. w sprawie odnowionych ram europejskiej współpracy na rzecz młodzieży (2010–2018) (C2009/311/01).

W przyszłym roku **program Erasmus** obchodzi 30. urodziny, a przez te lata z możliwości odbycia studiów za granicą skorzystało około 5 mln osób. Oczekuje się, że dzięki zwiększeniu funduszy i dywersyfikacji ścieżek, w latach 2014–2020 skorzysta z niego kolejne 4 mln osób.

- **Wolontariat europejski** to instrument wspierający zaangażowanie młodych ludzi. Przez ostatnie 20 lat był on główną siłą napędzającą transnarodowy wolontariat. Co roku pomaga on około 10 tys. młodych wolontariuszy wyjeżdżających za granicę, aby wspierać szereg inicjatyw – takich jak aktywność młodzieżowa, wsparcie społeczne dla potrzebujących oraz ochrona środowiska.

3. Nowe wysiłki na rzecz inwestowania w młodych ludzi

Pomimo stałego wzrostu ekonomicznego i tworzenia nowych miejsc pracy, nie ma powodów do samozadowolenia. Konsekwencje kryzysu były dalekosiężne, a wyzwania wynikające z lat masowego bezrobocia rodzą obawy w wielu miejscach w Europie. UE ma długie doświadczenie w podejmowaniu inicjatyw i promowaniu polityk i działań mających na celu wspieranie młodych ludzi. Kluczem do sukcesu są wspólne działania angażujące podmioty na wszystkich poziomach, a przede wszystkim na odpowiedzialnych za te kwestie szczeblach administracji rządowej i partnerów społecznych. Komisja podkreśla konieczność dokonania postępów w zakresie trzech filarów działania:

3.1. Lepsze możliwości w zakresie dostępu do zatrudnienia

- **Europejski semestr stymuluje reformy na szczeblu krajowym. Kilku państwom członkowskim wydano szczegółowe wytyczne.** W ostatniej rocznej analizie wzrostu gospodarczego, która rozpoczyna europejski semestr 2017 r., Komisja podkreśla znaczenie priorytetowego traktowania inwestycji w kapitał ludzki, co oznacza zwiększenie szans na zatrudnienie młodych osób oraz inwestowanie w ich umiejętności i kształcenie.
- **Należy zapewnić pełne i trwale wdrożenie gwarancji dla młodzieży na szczeblu lokalnym we wszystkich państwach członkowskich.** Nieustające zaangażowanie polityczne i wsparcie finansowe gwarancji dla młodzieży przynosi zmiany na lepsze i należy czerpać korzyści z dotychczas wykonanej pracy. Pełne wdrożenie tego programu w wielu państwach członkowskich miało miejsce niedawno, ponieważ wiele środków wymagało istotnych reform i szerokich partnerstw, które same w sobie stanowią nowe i obiecujące sposoby udzielania wsparcia¹⁵. W miarę jak sytuacja w określonych częściach Europy ulega poprawie, sprawą priorytetową w wielu państwach członkowskich będzie zapewnienie stosownego wsparcia młodym osobom o niskich kwalifikacjach. Wymaga to większej dostępności gwarancji dla młodzieży oraz bardziej skutecznej pomocy dla młodych ludzi, którzy nie są zatrudnieni, nie kształcą się, nie uczestniczą w szkoleniach ani nie są zarejestrowani w publicznych służbach zatrudnienia. Potrzebne jest również pogłębienie współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i zainteresowanymi stronami oraz poprawa zdolności partnerów, zwłaszcza publicznych służb zatrudnienia, do realizacji gwarancji dla młodzieży. Poprzez ustalanie norm w kryteriach jakości należy wprowadzić lepsze

¹⁵ COM(2016)646 final.

mechanizmy zapewniające wysokiej jakości oferty dla młodych ludzi. Trzeba poszerzyć ofertę staży zawodowych w ramach gwarancji dla młodzieży, ponieważ stanowi ona jedynie 4,1 % dotychczas wykorzystanych możliwości.

- **Aby ułatwić rozpowszechnianie gwarancji dla młodzieży w regionach, które najbardziej tego potrzebują, należy zwiększyć dostępne zasoby w celu wdrażania inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych.** W ramach śródkresowego przeglądu wieloletnich ram finansowych Komisja zaproponowała uzupełnienie pierwotnie przydzielonej kwoty na inicjatywę na rzecz zatrudnienia ludzi młodych wsparciem w wysokości 1 mld EUR na lata 2017–2020. Fundusze uzupełniające w kwocie 1 mld EUR zostaną zapewnione ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Jeżeli zostanie to uzgodnione, oczekuje się, że te dodatkowe fundusze umożliwią ok. 1 mln dodatkowych młodych osób skorzystanie ze wsparcia ze strony inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych.

3.2. Lepsze możliwości dzięki kształceniu i szkoleniom

- **Komisja pragnie ułatwić współpracę między państwami członkowskimi oraz wspierać ich wysiłki w zakresie reform systemów kształcenia i szkolenia.** Komisja zwiększy swoje wsparcie dla państw członkowskich i przedstawi w 2017 r. konkretne działania mające na celu unowocześnienie szkół i szkolnictwa wyższego, w tym zaktualizowany plan modernizacji systemów szkolnictwa wyższego, specjalną inicjatywę na rzecz monitorowania absolwentów, plan wspierania rozwoju szkół i nauczycieli, przegląd zalecenia w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie oraz dalsze środki towarzyszące mające na celu wspieranie transformacji cyfrowej w edukacji i ułatwienie dostępu do umiejętności cyfrowych i cyfrowego uczenia się.
- Aby poprawić jakość, ofertę, atrakcyjność i włączający charakter praktyk zawodowych i uczenia się opartego na pracy w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego, Komisja proponuje **ramy jakości praktyk zawodowych**¹⁶ wyznaczające główne zasady planowania i realizacji praktyk zawodowych na wszystkich poziomach, wystarczająco elastyczne, aby można je było stosować w znacznie różniących się między sobą systemach państw członkowskich. Ramy jakości mogłyby umocnić jakość praktyk zawodowych wspieranych przez programy UE (gwarancja dla młodzieży, inicjatywa na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, Europejski Korpus Solidarności, Erasmus+ oraz Europejski Fundusz Społeczny).
- W 2017 r. zostanie uruchomiony **serwis wsparcia praktyk zawodowych oparty na popycie**. Będzie on oparty na skutecznym modelu uczenia się publicznych służb zatrudnienia opartego na analizie porównawczej i wspieraniu państw we wprowadzaniu lub reformowaniu systemów praktyk zawodowych. Serwis wsparcia będzie również służył poprawie wymiany wiedzy, współpracy i partnerskiego uczenia się w zakresie praktyk zawodowych poprzez określanie dobrych praktyk i intensyfikację wzajemnego uczenia się. Szczególny nacisk zostanie położony na

¹⁶ W oparciu o opinię Komitetu Doradczego ds. Szkolenia Zawodowego na temat „Wspólnej wizji dotyczącej jakości i skuteczności programów przygotowania zawodowego i uczenia się opartego na pracy” przyjętą w dniu 2 grudnia 2016 r.

mobilizowanie zainteresowanych stron do konkretnych działań na krajowym, regionalnym i lokalnym szczeblu.

- Mobilność edukacyjna, której celem jest kształcenie i szkolenie zawodowe, przynosi korzyści zarówno uczestnikom, jak i pracodawcom. Badania¹⁷ pokazują, że pobyt dłuższy niż 6 miesięcy zapewnia najwyższą wartość dodaną w zakresie poprawy umiejętności zawodowych, osobistych i społecznych. Obecnie jednak większość staży w innym państwie członkowskim to wyjazdy krótkoterminowe (72 % na mniej niż 1 miesiąc i 21 % na 1–3 miesiące). W odpowiedzi na wezwanie Parlamentu Europejskiego do podniesienia jakości i atrakcyjności mobilności stażystów, Komisja proponuje nowe, dedykowane (6-12 miesięczne) działania długoterminowe związane z mobilnością „**Erasmus Pro**”, które funkcjonowałyby w ramach istniejącego programu Erasmus+ i miałyby wspierać staże zawodowe za granicą. Solidne ramy wsparcia, które będą obejmować dokładne przygotowania, ustrukturyzowane wdrażanie i odpowiednie działania następcze, zapewnią skuteczność i jakość doświadczeń związanych z mobilnością. W perspektywie nawiązywania kontaktów z lokalnymi pracodawcami bliska współpraca z pracodawcami i z innymi zainteresowanymi stronami w europejskim sojuszu na rzecz przygotowania zawodowego oraz w Pakcie na rzecz Młodzieży¹⁸, a także silne partnerstwa z podmiotami realizującymi kształcenie i szkolenia zawodowe, organizacjami partnerów społecznych, instytucjami pośredniczącymi oraz publicznymi służbami zatrudnienia pozwolą na przyciągnięcie większej liczby przedsiębiorstw gotowych do przyjęcia mobilnych osób odbywających szkolenia zawodowe, a przede wszystkim – stażystów.

3.3. Lepsze możliwości w obszarze solidarności, mobilności edukacyjnej i uczestnictwa

- W ramach przeglądu śródkresowego wieloletnich ram finansowych Komisja zaproponowała dalszy rozwój mobilności edukacyjnej poprzez **znaczące zwiększenie budżetu na program Erasmus+ w kwocie 200 mln EUR** do roku 2020.
- Komisja pracuje nad stworzeniem **Europejskiego Korpusu Solidarności**, który wzmocni podstawy solidarnych działań w Europie. Korpus będzie skupiał entuzjastycznych i zaangażowanych młodych ludzi pracujących na rzecz wspólnego projektu solidarnościowego. Dla tych, którzy chcą nieść pomoc, uczyć się i rozwijać, jednocześnie zdobywając wartościowe doświadczenia, będzie to inspirujące i usamodzielniające przeżycie. Korpus stanie się rozszerzoną podstawą wspierającą organizacje w całej Europie oferujące młodym ludziom możliwość podjęcia działań związanych z ideą solidarności. Jego zadaniem będzie odpowiadanie na potrzeby szczególnie wrażliwych społeczności, wspieranie ogólnokrajowych i lokalnych struktur publicznych w wielu obszarach, takich jak zapewnianie pożywienia i schronienia osobom bezdomnym, oczyszczanie lasów, niesienie pomocy na terenach dotkniętych klęskami lub pomoc w integracji uchodźców.
- Aby wzmocnić obywatelskie uczestnictwo młodych ludzi, **Komisja przygotowuje aktualizację Europejskiej strategii na rzecz młodzieży na okres wybiegający poza**

¹⁷ http://www.pedz.uni-mannheim.de/daten/edz-b/gdbk/07/analysis_leonardo_study_en.pdf

¹⁸ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=2387>

2018 r. W 2017 r. na szeroką skalę przeprowadzone zostaną konsultacje z młodymi ludźmi i głównymi zainteresowanymi stronami w celu omówienia tego, na czym strategia powinna być skoncentrowana w przyszłości. Jedną z kluczowych kwestii jest zapewnienie młodym ludziom kolejnych, lepszych możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu politycznym i w procesach demokratycznych. Komisja będzie nadal rozwijać i doskonalić instrumenty dialogu i wymiany poglądów z młodymi ludźmi (np. europejska inicjatywa obywatelska, projekt Nowa narracja dla Europy oraz zorganizowany dialog).

- Mobilność młodych ludzi jest nieodzowna, aby wzmocnić europejską świadomość i tożsamość. Zgodnie z sugestią Parlamentu Europejskiego oraz przy okazji 30. rocznicy programu Erasmus, która przypada w 2017 r., Komisja będzie wspierać **multimodalną mobilność młodych ludzi zaangażowanych w projekty edukacyjne**. Młodym pokoleniom daje to nowe możliwości odkrywania Europy i zdobywania osobistych, bezpośrednich doświadczeń.

4. Podsumowanie

Komunikat Inwestowanie w młodzież Europy określa konkretne działania UE, których celem jest wspieranie młodych ludzi w uzyskaniu możliwości zatrudnienia, kształcenia i szkolenia, na które zasługują. Wyzwania w tym zakresie są ogromne. Dotyczą one wszystkich państw członkowskich.

Tylko szerokie partnerstwo między UE i państwami członkowskimi i ich wspólne zaangażowanie mogą przyczynić się do wprowadzenia niezbędnej w obecnej sytuacji skokowej zmiany. Jest to również zgodne z duchem Deklaracji z Bratysławy przyjętej przez przywódców 27 państw członkowskich UE.

W oparciu o osiągnięcia ostatnich lat Komisja z zaangażowaniem podchodzi do ścisłej współpracy z Parlamentem Europejskim oraz Radą w celu zwiększenia wsparcia na rzecz inwestowania w młodzież w całej Europie. Komisja będzie ściśle współpracować ze wszystkim państwami członkowskimi oraz z zainteresowanymi stronami na wszystkich poziomach, aby wspierać ich wysiłki. Komisja z niecierpliwością czeka na impuls oraz decyzję Rady Europejskiej z dnia 15–16 grudnia w sprawie ambitnego zestawu inicjatyw dotyczących trzech filarów działania opisanych powyżej.